

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTOR: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Instrăinările simulate și frauduloase de bunuri, etc., de d-l Corneliiu Botez.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea II*: Alexandrina Zamfirescu cu ministerul public și S. Finkelstein.— *Observație de d-l D. Alexandresco.*

Curtea de apel din Galați, secțiunea I: Ministerul de finanțe cu Ferhat St. Ferhat.

Tribunul județului Gorj: Gh. Z. Rovinaru cu preotul P. M. Cartianu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.*

Instrăinările simulate și frauduloase de bunuri, cum și cele făcute pe socoteala altuia, prin mandatari nedeclarați, privesc sub raportul texelor de timbru și înregistrare.

Doctrina, în materie de timbru și înregistrare, își țăr-murește încă aproape întreg câmpul ei de cercetare în examinarea multiplelor spețe ivite înaintea instanțelor judecătorești. Acestea din urmă își dau meritoase silințe de a statonici regule de interpretare, cu prilejul fiecărui caz particular. Aceste regule însă se desprind cu greu din dispozițiile atât de concise și regide ale legislațiunei noastre fiscale. Limpezirea lor deplină rămâne, în definitiv, în sarcina oamenilor de doctrină. Așezarea de către aceștia a unor norme temeinice de interpretare la generalitatea cazurilor ce se pot înfățișa, cu înlănțuirea principiilor ordinare de drept, cari în chip firesc se găsec la fundamentul oricărei legiuri, deci și al celei fiscale, se impune astăzi, în materie de timbru și înregistrare, ca și în celelalte materii ale dreptului.

D-l C. Dissescu, fostul ministru al justiției, cu o mână de maestru a știut, la 1900, să curme controversese și dificultățile de aplicare a legii de procedură civilă, înlesnind astfel nespuse de mult misiunea Curței noastre supreme. Să nădăjduim că importanta operă de revizuire

a legiurilor noastre, cari cuprind destule contradicții și lacune, începută în chip atât de fericit de acest erudit jurisconsult, va fi continuată, pe aceleași baze, pentru ca legislațiunea generală a țării noastre să ajungă la acel grad de desăvârșire pe care îl impune progresul științei dreptului în timpurile actuale.

Legea timbrului și înregistrării, din multe puncte de privire, intră și ea în această categorie care va forma fără îndoială preocuparea legiitorului viitor.

Ne propunem, în acest studiu, a examina câteva nouă ipoteze privitoare la această lege, cari se pot prezenta în practica judecătorească, dar nesemnate încă de doctrină.

* * *

I. *Convențiunile cari cuprind instrăinări simulate de bunuri sunt supuse la plata taxelor de înregistrare?* — Pentru toate actele¹⁾ supuse la plata taxei timbrului și înregistrării, părțile, se rosteste articolul 51 alin. II din legea timbrului, vor plăti această taxă încă dela formarea lor, sub pedeapsă de nulitate.

Art. 51 întrebunțând expresiunile generale «pentru toate actele» și nefăcând nici o distincțiune între convențiunile reale, simulate ori frauduloase, e evident că nici noi nu putem face această distincțiune. Vom decide deci că taxele de înregistrare vor trebui achitate chiar dacă convențiunile părților nu sunt sincere, ci simulate ori frauduloase și oricare va fi scopul pentru care au fost formate. Este adevărat că atunci când un act de vindere-cumpărare e simulat, înțelegerea dintre vânzător și cumpărător este ca lucrul vândut să rămână tot în patrimoniul vânzătorului. Această înțelegere însă, făcută

1) Deși textul spune că pentru toate actele se vor plăti taxele prevăzute de lege, încă dela formarea lor, legea timbrului indică, prin alte texte, derogățiuni la această regulă, permițând părților, pentru unele categorii de acte (inchirieri și vânzări), să achite taxele într'un termen oarecare, posterior formării lor.

pentru un timp determinat, fiind secretă, nu poate fi opozabilă terților, ale căror drepturi sunt inviolabile și cu atât mai puțin fiscalului. Actul secret, care modifică un act public, explică art. 1175 din c. civ., nu poate avea putere decât între părțile contractante și succesorii lui universali; un asemenea act nu poate avea nici un efect în contra altor persoane.

Din principiul pus de acest text reese că o înstrăinare simulată echivalează cu una reală față de terții cari, în necunoștință de cauza simulațiunii, vor dobândi vreun drept asupra bunului înstrăinat; de aceea nu li se poate opune simulațiunea actului. De asemeni și fiscalul, care e tot un terțiu, n'are a se preocupa de intențiunea secretă a părților. Rolul său se mărginește la examenul exterior al actului, bine înțeles cu excepțiunea cazurilor de fraudă săvârșită sau încercată în contra sa; el va constata acordul de voință a părților în scopul alcătuirii unei convențiuni, va ține seamă de forma în care această voință e manifestată și va supune pe părți la taxe, potrivit cu caracterul pe care părțile l'au dat actului taxabil.

Asupra acestui punct credem că nu incupe nici o îndoială față de termenii categorici ai art. 51 din legea timbrului ²⁾.

II. Cotradeclarațiunea părților prin care se anulează o vânzare ca fiind simulată este supusă la plata taxei de înregistrare? — Soluțiunea acestei chestiuni atârână în întâiul loc de caracterul juridic ce înfățișază însăși convențiunea simulată. Ce este vânzarea simulată? E o convențiune, prin care o parte se învoește cu alta de a considera înstrăinat, pentru un timp oarecare, un bun al său, asupra părții care își ea însușirea de cumpărător; tot odată se indică în act și prețul acestei vinderi-cumpărări, imaginată întâmplător de părți în vederea scopurilor lor particulare. E vorba așa dar de o transferare aparentă și efemeră, garantată printr'o contra-declarațiune a părților și care, în afară de această cotradeclarațiune, intrunește elementele unei adevărate transferări, potrivit voinței părților expres manifestată prin act.

Față de terții și deci și de fisc, vânzarea simulată e perfectă și strămută asupra cumpărătorului toate atributele proprietăței. Acesta din urmă e, față de cei de al treilea, legitimul proprietar al bunului înstrăinat, până ce simulațiunea nu e anulată prin voința părților sau demascată prin o sentință judecătorească.

De aci reese că dacă părțile contractante anulează vânzarea printr'o cotradeclarațiune, este «de necesitate și prin forța lucrurilor», cum just se exprimă casația din Roma, prin deciziunea sa din 15 Ianuarie 1899 (Foro-Italiano p. 2621), ca o nouă transferare să se opereze asupra bunurilor vândute, dela cumpărător la vânzător. În acest caz, declarațiunea simulațiunii prezentând ca-

racterul unui act translativ de proprietate, pentru că retransferă acelaș bun pe capul vânzătorului, părțile nu pot fi apărate de o nouă plată a taxelor de timbru și înregistrare. De asemeni taxele sunt datorite pentru trecerile succesive, în timpul intermediar.

III. Retransferarea, prin sentință judecătorească, a bunurilor înstrăinate simulat sau fraudulos. — Pentru aceiași rațiune, credem că o nouă taxă de înregistrare se va percepe, ori decâte ori se va stabili judecătorește simulațiunea vânzării, asupra sentinței rămasă definitivă, prin care bunul vândut se retransferă vânzătorului, de oarece această sentință produce aceleași efecte ale unui act translativ de proprietate, asemănătoare în toate privințele cotradeclarațiunii de simulațiune, mijlocită de bună voie între părți.

În amândouă ipotezele, părțile nu pot beneficia de dispozițiunile art. 62 alin. IV din legea timbrului, spre a cere restituirea primelor taxe de înregistrare regulat lichidate și legal percepute, pentru că, după acest text, taxele de înregistrare se restituie numai în cazul când justiția a refuzat să consfințească actul, adică a'i recunoaște existența sa legală. Ori, e cert că actul de vindere-cumpărare simulat a avut o ființă juridică de sine stătătoare, distinctă, pe când nulitatea care permite restituirea taxelor, în ipoteza prevăzută de art. 62 alin. IV, e străină de voința părților, obiectivă, iar nu voluntară și subiectivă cum e de pildă în cazul când consimțământul uneia din părțile contractante a fost dat din eroare, smuls prin violență sau surprins prin dol. (art. 953 c. civ.).

În acest caz, actul e anulabil din lipsă de consimțământ valabil. De aceea, ori decâte ori partea prejudiciată recurge în justiție și isbutește a obține anularea actului, e în drept a cere restituirea taxelor plătite, pentru că e presupus, în ochii legii civile, ca și acelei fiscale, că nici o convențiune, nici un act n'a mijlocit între părți, așa că, cu drept cuvânt, justiția a refuzat să consfințească actul.

Din potrivă, nu constituie un motiv de restituirea taxelor cazul când justiția va anula ca fraudulos un act de înstrăinare ori va rezilia convențiunea din cauza culpei uneia din părțile contractante, pentru că, în aceste ipoteze, un acord de voințe a existat între părți la formarea convențiunii și o reală transferare s'a operat în persoana cumpărătorului. Dacă justiția a făcut să înceteze mai departe puterea actului, prin aceasta implicit a recunoscut ființa lui juridică și toate efectele ce în mod legal decurg din el.

IV. Retransferarea bunurilor înstrăinate prin o sentință judecătorească pronunțată în urma unei acțiuni din partea celor de al treilea. — Cazul s'a prezentat înaintea instanțelor judecătorești din Italia care l-a rezolvit tot în sensul principiilor expuse de noi mai sus. Acest caz presupune ipoteza când acțiunea în simulațiune nu se întindă de partea contractantă, ci de creditorul

²⁾ V. asupra acestui punct și comentariul nostru asupra legii timbrului ed. III, nota 1 pag. 220.

înstrăinătorului. Acțiunea în simulațiune, cu toate că e formulată de creditor, nu e personală, ci reală ca una care tinde la revendicarea bunurilor înstrăinate simulat. Ea constituie exercițiul unui *jus in re* din partea unui creditor al înstrăinătorului, în același mod ca și cum l'ar fi exercitat însuși vânzătorul, dacă cumpărătorul tăgăduind înțelegerea avută, ar refuza să-i retrocedeze bunul vândut. Această acțiune se deosebește de acțiunea revocatorie (Pauliană), căci pe când pe aceasta din urmă un creditor o exercită în interesul său propriu, sentința obținută de dânsul, pe calea acțiunii în simulațiune, are de efect ca, prin puterea ei proprie, să facă să reintre bunurile înstrăinate simulat în patrimoniul vânzătorului, atât în interesul său cât și al altor interesați. De aceea sentința e opozabilă atât adevăratului proprietar, ale cărui drepturi le-a valorificat creditorul reclamant, cât și contra celei alte părți contractante. (În acest sens casația din Roma prin decizia sa din 15 Ianuarie 1899, Foro-Ital. p. 262).

Nu importă deci, cum cu mult temei se rostește această înaltă instanță, că sentința a fost pronunțată în potriva voinței părților cari au simulat vânzarea, pentru că, prin declararea simulațiunii, actul este desființat față de contractanții și atât în interesul creditorului, cât și al oricărui alt terțiu, așa că bunurile vândute nu se mai pot considera ale cumpărătorului ci trebuie să se considere ca reintrate în patrimoniul înstrăinătorului, și astfel prin forța lucrurilor, adăogă zisa deciziune, sentința care a declarat simulațiunea a operat transferarea bunului pe capul acestuia, în puterea propriei sale autorități, cu toate că voința părților a fost ca simulațiunea să nu fie încă desvălită. O atare sentință nu-i decât echivalentă unei contradecarațiuni ce părțile ar fi făcut de bună voie, pentru a distruge actul simulat și dacă asupra unei asemenea declarațiuni voluntare se percepe taxa de înregistrare, nu se vede rațiunea pentru care aceiași taxă să nu se perceapă asupra sentinței care operează aceleași efecte ca și contradecarațiunea.

Principiile legislațiunii noastre fiind identice cu ale legiuierei fiscale italiene, în această materie, aceleași soluțiuni se impun de sigur și în dreptul nostru, sub imperiul căruia sentințele translativ de drepturi trebuiesc supuse la taxe, când legea le prevede, din cauza efectelor ce produc (art. 47 alin. II legea timbrului).

Riguros vorbind, contradecarațiunile de retrocedare a bunurilor înstrăinate simulat, nu însă și sentințele, asemănându-se cu vânzarea, vor fi supuse și la taxa timbrului fix prevăzut de art. 16 alin. 13 și 23 alin. 5 din legea timbrului. Recunoaștem totuși că chestiunea e controversată.

O complectare a legii în această privință e poate necesară și atragem atențiunea legiuiitorului asupra ei.

V. *Vinderea-cumpărare a unui imobil făcută pe socoteala altuia, fie de bună voie, fie prin licitație publică, prin mandatari nedeclarați.*— Se poate întâmpla

ca o persoană care lucrează ca mandatar să cumpere un bun pentru altul, fără ca în actul de vindere-cumpărare să declare numele persoanei pentru care cumpără sau fără să facă o rezervă explicită cu privire la însușirea sa de mandatar, cu prilejul licitațiunii publice a unui bun adjudecat definitiv asupra sa.

Acest caz, sub raportul impunerei la taxele de înregistrare, în ipoteza când cumpărătorul sau adjudecatorul declară ulterior numele persoanei pentru care a contractat, e controversat.

Următoarea interesantă speță s'a prezentat înaintea Curței de apel din Galați secția I. Moșia Ivănțești din județul Putna, în 1901, a fost scoasă în vânzare silită și adjudecată asupra trei persoane ca fiind adjudecată pentru ele înșile. Cumpărătorii, după ce sunt puși în posesiunea imobilului, în temeiul ordonanței de adjudecare din 20 Decembrie 1901, alcătuesc, la 27 Iunie 1908, un act autentificat de tribunal, prin care declară că au cumpărat moșia pentru biserica și școalele comunității armenilor din Focșani, cu din fondul ei, conform însărcinării ce le-a dat-o fostul episcop al bisericii și școalei acelei comunități, Iacob D. Missir.

Actul fiind supus la plata taxei de înregistrare, unul din cei trei cumpărători face acțiune pentru restituirea taxei percepute, pe care tribunalul o admite. Curtea de apel însă, în urma apelului fiscalului, prin deciziunea sa No. 37 din 11 Martie 1910 (publicată în acest număr al *Dreptului*)¹⁾, reformează sentința tribunalului, statuând că taxa a fost legal percepută. Curtea, prin deciziunea sa, a făcut aplicarea aceluiași principii ce am dezvoltat mai sus, stabilind că nu se poate cere restituirea taxelor percepute, de oarece pentru Stat, forma actului și declarațiunea părților rămân definitiv statornicite și fixate încă din momentul perceperei taxelor. Această interpretare, susține, cu drept cuvânt, Curtea, reese din spiritul legii timbrului, care fiind o lege de impozit, fixitatea și definitivitatea taxelor percepute este de neapărată trebuință pentru acoperirea nevoilor statului, așa că ar fi fost periculos ca restituirea lor să fie lăsată la discrețiunea părților.

Pentru a ajunge la concluziunea că taxele trebuiesc restituite, cumpărătorii cari au dat declarația din 1908, au invocat înaintea Curței calitatea lor de mandatari și au cerut a dovedi cu martori existența acestui mandat. Proba le-a fost respinsă ca inadmisibilă, întrucât a fost invocată contra fiscalului, care e o a treia persoană, iar valoarea mandatului depășă suma de 150 lei vechi.

Dar chiar dacă cumpărătorii ar fi putut dovedi calitatea lor de mandatari, exercitarea acestei calități eră tardivă, întrucât n'a fost invocată cu privilegiul licitației silită a imobilului cumpărat. În adevăr, conform art. 542 alin. ultim din procedura civilă, cei ce iau parte la licitațiune vor trebui să prezinte o procură specială legalizată, care se oprește la dosarul vânzării. De aci rezultă

1) V. *infra*, pag. 322.

destul de evident că, dacă cumpărătorul nu prezintă un asemenea mandat, vânzarea se operează în persoana sa, și în cazul când ulterior declară că a cumpărat pentru o terță persoană, această declarațiune echivalează cu o adevărată transferare de proprietate, deci cu un al doilea act de vânzare de sine stătător și taxabil în individualitatea sa, oricare va fi rațiunea ce l-a determinat.

În legislația italiană există dispoziția art. 43 al legii fiscale din 13 Septembrie 1874, care scutește pe părți de a doua taxă, în cazul când cel ce a cumpărat a făcut rezerve exprese, cu ocazia vânzării, că se prezintă ca mandatar al unei persoane necunoscute, sub condițiunea de a arăta numele adevăratului proprietar în cele trei zile următoare dela licitațiune.

În dreptul nostru neexistând o asemenea dispoziție de favoare, e un argument și mai mult că părțile cad strict sub prevederile legii timbrului și înregistrării și că, neexistând o unitate de transferare, au a plăti în două rânduri taxele convenite fiscului. Cine cumpără cu banii altuia, fără să declare expres că cumpără în numele și pe socoteala altuia, a statuat Casația din Roma prin decizia sa din 16 Septembrie 1897, devine proprietar pe lucrul dobândit, și dacă bunul este transferat aceluia care a dat banii, e supus la o nouă taxă de înregistrare, ori dacă va retransfera bunul, va fi obligat a restitui banii cui de drept, iar nu de a-i da imobilele dobândite. Acest principiu indiscutabil în dreptul civil, constată cu drept cuvânt aceeași deciziune, este de asemenea învederat și în dreptul fiscal ³⁾.

Principiile legislațiunii italiene, consacrate de jurisprudență, fiind aceleași cu ale legislațiunii noastre, o soluțiune conformă se impune și în dreptul nostru, bine înțeles cu exceptarea dispoziției de favoare a art. 43 al legii din anul 1874, în ce privește dreptul fiscal italian.

O dispoziție aproape identică cu cea a legiuitorului italian găsim în art. 56 din legea noastră asupra înstrăinării bunurilor Statului din 1889. Conform acestui text, nimeni nu poate concura în numele altuia pentru dobândirea acestor bunuri, decât în puterea unei procuri legalizate de tribunal sau comună, în cât se atinge de locuitorii dela țară, care procură se va prezintă înainte de începerea strigărilor.

Cu toate acestea, legea încuviințează un termen de 15 zile, în urma licitațiunii, pentru ca persoana care a concurat la licitare să prezinte procura persoanei în numele căreia a înțeles să liciteze.

Peste trecerea acestui termen, bunul se pune din nou în vânzare. E netăgăduit că, în acest caz, se va plăti o singură taxă de înregistrare, sub condițiunea ca partea pe numele căreia s'a adjudecat bunul să prezinte procura celui ce-l imputernicește, în termenul admis.

3) Vezi *Foro-Italiano*, 1897, p. 1361. Vezi și Casația din Roma 21 Septembrie 1899 *Foro-Italiano*, 1899, p. 1377.

În orice alte cazuri, declarațiuni de asemenea natură echivalează cu adevărate transferări de bunuri supuse la o nouă taxă de înregistrare.

CORNELIU BOTEZ
Președinte secț. II trib. Covurlui

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA II

Audiența dela 16 Ianuarie 1910

Președința d-lui N. Mandrea, președinte

Alexandrina Zamfirescu cu Ministerul public și S. Finkelstein

MINORI.— DELICTE COMISE DE MINORI.— RESPONSABILITATEA PĂRINȚILOR.— ART. 1000 COD. CIV.

După art. 1000 din codul civil, părinții sunt răspunzători civilmente de prejudiciile cauzate de copiii lor minori ce locuiesc cu dânsii. Atunci însă când copiii nu locuiesc cu părinții și nu sunt sub supravegherea directă și imediată a lor, părinții nu pot fi făcuți răspunzători pentru delictele ce se comit în prejudiciul chiar al persoanelor sub a căror supraveghere se găsesc, mai ales când nu se dovedește că delictul comis de minor ar fi rezultatul unei educațiuni rele ce părinții ar fi dat copilului.

No. 104.— Casată, în urma recursului făcut de Alexandrina Zamfirescu, sentința tribunalului Ilfov, secția I, cu No. 1392 din 1909.

S'au ascultat: d-l avocat G. Economu, în desvoltarea motivelor de casare; d-l procuror St. Stătescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor II și III de casare:

II. «Omisiune esențială, nemotivarea sentinței. Cu toate că am susținut înaintea tribunalului că eu, mamă, nu mai aveam supravegherea asupra fiului meu minor, de oarece el nu mai locuia cu mine, fiind plasat ca amplotat la reclamant, și ca atare reclamantul trebuie să arate că cel puțin m'am făcut vinovată de neglijență pentru a cere condamnarea mea la daune, tribunalul însă omite a se pronunța asupra acestui punct și nu motivează condamnarea mea la daune decât prin faptul că fiul meu este minor».

III. «Greșită aplicare a art. 1000 din codul civil. În adevăr, art. 1000 c. civ. face responsabil pe tată și, după moartea bărbatului, pe mamă, de prejudiciul cauzat de copiii lor minori, ce locuiesc cu dânsii; aceasta însă cu următoarea restricțiune: sunt apărați de responsabilitate dacă probează că n'au putut împiedica faptul prejudiciabil.

«Or, în speță, rezultă chiar din faptele constatate de tribunal, că copilul era în slujba lui I. Finkelstein, care era dator să supravegheze faptele prepusului său, astfel că mama ne-mai având mijlocul de a supraveghea copilul său, nu putea împiedica fapta de care se plânge reclamantul».

Având în vedere sentința supusă recursului, prin care

tribunalul introduce în cauză direct înaintea sa pe recurenta Alexandrina Zamfirescu și o condamnă, în calitate de mamă a inculpatului minor G. Zaharia, pe temeiul art. 1000 din codul civil, să plătească, în solidar cu ceilalți inculpați, suma de lei 200 duspăgubiri civile reclamantului;

Considerând că, din această sentință, se constată că recurenta a susținut înaintea tribunalului că dânsa nu mai are supravegherea asupra fiului său, de oarece îl așezase la reclamant, și că nu i se poate imputa ei nici o neglijență în supravegherea copilului;

Considerând că tribunalul nu se pronunță asupra acestui mijloc de apărare al recurente, așa că hotărîrea sa e nemotivată;

Considerând, în drept, că, după art. 1000 din codul civil, părinții sunt răspunzători civilmente de prejudiciile cauzate de copiii lor minori ce locuiesc cu dâșii;

Că, atunci când copiii nu locuiesc cu dâșii și când nu sunt sub supravegherea directă și imediată a lor, părinții nu pot fi făcuți răspunzători pentru delictele ce ei comit în prejudiciul chiar al persoanelor sub a căror supraveghere se găsesc, mai ales că nu s'a dovedit că delictul comis de minor ar fi rezultatul unei educațiuni rele ce mama ar fi dat copilului;

Că, în speță, se constată că tribunalul, fără a ține seamă de apărarea recurente, condamnând-o la despăgubirile civile, a violat și art. 1000 din codul civil, așa că motivele de casare sunt întemeiate.

Pentru aceste motive, și fără a mai cerceta motivul I de casare, respinge.

Observație. — În principiu, omul nu răspunde decât de faptele sale. Prin excepție însă, el răspunde uneori și de faptele altuia. Una din aceste excepții este consacrată de art. 1000 din codul civil, care, între altele, declară că tatăl și mama, în lipsa lui, răspunde de prejudiciul cauzat de copiii lor minori, ce locuiesc cu dâșii.

Așa dar, pentru ca tatăl sau mama să fie civilmente responsabili de faptele comise de copiii lor, două condiții sunt cerute, și anume:

1° Copiii trebuie să fie minori;

2° Ei trebuie să locuiască împreună cu dâșii, pentru că numai astfel li se poate imputa o lipsă de privighere.

Decâteori aceste două condiții sunt întrunite, responsabilitatea părinților se întinde la toate actele dăunătoare comise de copiii lor, pe care o supraveghere mai de aproape ar fi putut să le împiedice.

Tatăl și mama pot să se descarce de responsabilitatea care apasă asupra lor, stabilind că, în mo-

mentul săvârșirii delictului sau quasi-delictului, copilul lor minor eră încredințat supravegherei unei alte persoane, de exemplu: unui meșter sau artizan, sare eră însărcinat a-l învăța un meșteșug, sau unui institutor spre a-i forma educațiunea sa (art. 1000 § 4).

Ei mai pot încă să se descarce de răspundere, dovedind că au fost în imposibilitate de a împiedica faptul dăunător. «*Nullum crimen patitur is qui non prohibet, cum prohibere non potest*»¹⁾.

Aceeaș facultate o au atât artizanii cât și institutorii, cărora li s'a încredințat un copil pentru învățarea unui meșteșug sau educarea lui (art. 1000 § ultim). Presumpția de culpă care apasă asupra lor nu este deci *juris et de jure*, ci *juris tantum*, de vreme ce ea admite proba contrară.

Trebue însă să observăm că imposibilitatea de a împiedica faptul dăunător n'ar rezulta, în genere, din simpla împrejurare că actul prejudiciabil a avut loc în afară de prezența lor.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că părintele poate fi declarat civilmente responsabil de faptele ilicite comise de către copilul său minor, ce locuiește cu dânsul, cu toate că, în momentul comiterii faptului, copilul se găsea la o persoană străină, într'o altă comună, pentru a petrece câteva zile de vacanțe²⁾.

Această soluție este juridică, pentru că părinții nu încetează în totdeauna de a fi responsabili de faptele copiilor lor minori prin simpla împrejurare că ei n'au putut să împiedice faptul dăunător. Ei sunt în culpă și, deci, responsabili decâteori faptul copiilor se poate imputa unei lipse de disciplină domestică, sau relelor exemple ce ei au primit dela părinții lor³⁾.

Nu este deci suficient ca părinții să dovedească că actul copilului a fost comis în afară de prezența lor, sau în așa împrejurări încât le-a fost *material-*

1) L. 100, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50. 17. Vezi și L. 50, Dig., *eod. tit.*, unde se zice: «*Culpa caret qui scit, sed prohiber non potest*».

2) C. Gand, *Flandre judiciaire* din 1910, No. 4. Vezi și autoritățile citate în tom. V al Coment. noastre, pg. 523, nota 2.— În speța judecată de Curtea din Gand, mai sus menționată, eră vorba de un copil, care jucându-se cu altul, a scos ochiul acestui din urmă prin azvârlirea unei pietre.

3) C. Limoges, *Pand. Périod.* 1895, 2. 203.

mente cu neputință de a-l împedica, ci trebuie să stabilească, prin orice mijloace, că n'au comis nici o culpă fie în supravegherea copiilor, fie în educația lor morală⁴⁾, dovadă care este foarte greu de administrat.

În orice caz, tribunalele apreciază în mod suveran scuzele invocate de părinți în apărarea lor⁵⁾.

Dovada că părintele a fost în imposibilitate de a împedica faptul copilului, poate fi făcută prin martori și prezumpții, acestea fiind niște fapte materiale. Tribunalele sunt însă în drept, ca în orice altă materie, a respinge probele invocate de părinți, dacă faptele propuse de ei nu sunt pertinente sau concludente în cauză. Este, în adevăr, știut că judecătorii fondului apreciază în mod suveran probele produse de părți, decizia lor scăpând de orice control superior, decâteori este motivată⁶⁾.

Deși legea nu vorbește decât de responsabilitatea tatălui și a mamei, totuș se decide de unii, că aceeaș responsabilitate apasă și asupra tutorului, după cum dispune anume art. 1153 din codul italian⁷⁾, pentru că el are asupra minorului aproape aceeaș autoritate ca și părintele⁸⁾.

Această părere, deși admisă de Pothier, trebuie însă să fie respinsă, căci dispoziția art. 1000 fiind întemeiată pe o prezumpție de culpă, este, ca atare, de strictă interpretare. Tutorul poate fi declarat responsabil, decâteori faptul minorului aflător sub administrația sa va fi datorit culpei sale, adică unei lipse de supraveghere. Culpă tutorului va trebui însă, în asemenea caz, să fie dovedită, ea nefiind nici într'un caz presupusă, după cum este aceea a tatălui și a mamei⁹⁾.

Pentru aceleași motive, responsabilitatea excep-

4) Cpr. Cas. fr. și C. de justiție din Geneva, D. P. 1897. 1. 198; Sirey, 1900. 1. 518; Sirey, 1899. 4. 28. Cpr. Beudant, *Contrats et obligations*, 1206, p. 788.

5) Trib. Teleorman, *Dreptul* din 1890, No. 14.

6) Cpr. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1897, No. 37 și *Dreptul* din acelaș an, No. 78; Bult. Cas. 1897, p. 1081.

7) «*I tutori sono obbligati per danni cagionati de ai loro amministrati abilitanti con essi*». Cpr. art. 61 C. federal al obligațiilor (Elveția), art. 832 C. german, etc.

8) Cpr. Pothier, *Oblig.*, III, 121 și autorii citați în tomul V al Coment. noastre, p. 525, nota 1.

9) Planiol, II, 910 și nota în D. P. 1892. 1. 5; T. Hue, VIII, 440, p. 581, și autorii citați în tom. V al Coment. noastre, p. 525, nota 2. Vezi și Beudant, *Contrats et obligations*, pg. 785, nota 2 (ed. din 1906).

țională statornicită de art. 1000, nu se întinde la alți membri ai familiei, precum: ascendenții, frații sau surorile, etc.

Ea nu se întinde, de asemenea, la curatorul minorului emancipat, la consiliul judiciar, etc.

D. ALEXANDRESCO

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI
SECȚIUNEA I

Audiența dela 11 Martie 1910

Președinta d-lui D. G. Tăzlăoanu, prim-președinte

Ministerul de finance cu Ferhat St. Ferhat

TIMBRU ȘI ÎNREGISTRARE.— TAXE PERCEPUTE.— ACT SIMULAT SAU PRIN PERSOANE INTERPUSE.— DACĂ SE POATE CERE RESTITUIREA TAXELOR.— ART. 542 PR. CIV.— ART. 47 DIN LEGEA TIMBRULUI.

Taxele de timbru și înregistrare se incasează de Stat după declarațiunea părților și după forma ce ele o dau actului supus taxelor, iar nicidecum după realitatea faptelor stabilite prin act, pe care Statul n'are de unde s'o cunoască. Și dacă în urmă se dovedește că actul a fost simulat sau făcut prin persoane interpuse sau este nul pentru lipsa vreunei forme esențiale ori prin vicierea consimțământului părților, nu se poate cere restituirea taxelor percepute, de oarece pentru Stat forma actului și declarațiunea părților rămân definitiv statornicite și fixate încă dela incasarea taxelor.

No. 37. — S'a prezentat apelantul, prin d-l avocat al Statului C. N. Toneanu, și intimatul, prin d-l avocat N. Chirculescu.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Ministerul de finance contra sentinței tribunalului Putna, secția II, No. 81 din 1909, prin care s'a admis acțiunea făcută de Ferhat St. Ferhat și s'a obligat Ministerul de finance ca să restituie acestuia suma de 5400 lei, incasată de administrația financiară a județului Putna cu recipisa No. 4648 din 1908, ca taxă de înregistrare 3% la declarația autenticată de acel tribunal, No. 2267 din 1908;

Având în vedere art. 542 din procedura civilă, din coprierea căruia rezultă că cel ce ia parte ca mandatar la licitație, trebuie să declare aceasta și să prezinte și procura specială și legalizată, spre a se opri la dosar;

Având în vedere că, în specie, din ordonanța de adjudecare depusă în copie de intimat, aflată la dosarul tribunalului, se constată că moșia Ivăncești a fost cumpărată de numitul intimat și alți doi personal, fără să fi făcut nici o declarațiune nici înainte de adjudecațiunea definitivă și nici după această adjudecațiune, cu ocazia

eliberării ordonanței de adjudecare, că au înțeles să cumpere pentru comunitatea armeană, ai căror mandatarî se pretind;

Că, dacă la 1903, intimatul Ferhat St. Ferhat a trecut în registrele sale că zisa moșie a fost cumpărată pentru comunitatea armeană, aceasta nu este o dovadă că la data când s'a adjudecat și s'a emis ordonanța pe numele său, a lucrat ca mandatar al acelei comunități;

Având în vedere că dovada cu martori invocată de intimat spre a stabili existența mandatului tacit ce ar fi avut din partea comunității de a cumpăra pentru dânsa acea moșie, nu este admisibilă, întrucât afacerea pentru care se pretinde că s'a dat un asemenea mandat este de o valoare mai mare de 150 lei, mai cu seamă când este a se opune unei terțe persoane;

Că, dealtmintearea, chiar dovedit de ar fi că intimatul avea un asemenea mandat, totuș nu-i poate folosi la nimic, întrucât se constată din menționata ordonanță de adjudecare că n'a uzat de pretinsul mandat și a primit să devină cumpărător personal al moșiei vândută prin acea ordonanță;

Având în vedere că taxele de timbru și înregistrare se incasează de Stat, după declarațiunea părților și după forma ce ele dau actului supus taxelor, iar nicidecum după realitatea faptelor stabilite prin act, pe care Statul n'are de unde s'o cunoască; că, dacă în urmă se dovedește că actul a fost simulat, sau făcut prin persoane interpușe, sau este nul pentru lipsa vreunei forme esențiale sau că consimțământul părților a fost viciat prin dol, violență sau eroare, nu se poate cere restituirea taxelor percepute, de oarece pentru Stat forma actului și declarațiunea părților rămân definitiv statornicite și fixate încă dela incasarea taxelor; aceasta rezultă din spiritul legii timbrului, care fiind o lege de impozit, fixitatea și definitivitatea taxelor percepute este de neapărată trebuință pentru acoperirea nevoilor Statului, așa că ar fi fost periculos ca restituirea lor să fie lăsată la discrețiunea părților;

Că, așa fiind, declarația făcută prin actul din 27 Iunie 1908, că zisa moșie a fost cumpărată pentru comunitatea armeană, aceasta nu este decât un act de mutațiune, căci numai dela această dată proprietatea moșiei a trecut în mod public la comunitatea armeană, și un asemenea act este supus la taxa de înregistrare prevăzută de art. 47 din legea timbrului, prin urmare taxa a cărei restituire se cere a fost bine percepută, în care caz acțiunea intimatului este neîntemeiată, și ca atare cată a se respinge;

Că, așa fiind, cată a se admite apelul făcut de Ministerul de finance și a se reformă sentința apelată în sensul celor mai sus arătate.

Pentru aceste motive, admite apelul.

Semnați : D. G. Tăzlăuanu, N. Dumitrescu, T. N. Istrate,
Al. Bârsescu, Th. Rădvan.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI GORJ

Audiența dela 20 Februaie 1910

Președinta d-lui Al. D. Procopiu, președinte

Gh. Z. Rovinaru cu preotul P. M. Cartianu

PRESCRIPTIUNE.— LUCRU DEDUS ÎN JUDECATĂ. — TERMEN.— ART. 1 COD. COM.— ART. 404 PR. CIVILĂ.

CAMBIE.— GIRANT.— ACȚIUNE RECURSORIE CONTRA GIRANȚILOR ANTERIORI. — PROTEST DE NEPLATĂ. — TERMENUL DE 15 ZILE. — DECĂDEREA ACȚIUNEI CAMBIALE. — ART. 344, 345, 348 ȘI 351 ALIN. 1 COD. COM.

PREZUMȚIUNI. — ADMITERE. — SUMĂ MAI MICĂ DE 55 LEI. — ART. 1191 ȘI 1203 COD. CIV.

1° Cu toate că acțiunile în materie comercială sunt supuse prescripției de cinci ani, prescripția lucrului dedus în judecată este supusă dreptului comun, care prin art. 400 pr. civilă prevede prescripția de 30 ani.

2° Deși girantul care a plătit pentru ca să-și conserve acțiunea recursorie contra giranților anteriori sau trăgătorului anterior, trebuie să-i încunoștiințeze că s'a făcut protest de neplată și să intențeze acțiune contra girantului anterior sau purtătorului, în termen de 15 zile dela data acțiunii intentate contra sa, sau din momentul când a plătit, sub sancțiunea de a fi decăzut din acțiunea cambială, totuș legiuitorul, pentru motive de echitate, dă purtătorului o acțiune întemeiată pe îmbogățirea pe nedrept realizată de trăgător în paguba purtătorului neglijent, prevăzută de art. 351 din codul comercial.

3° Potrivit art. 1203 din codul civil, prezumțiunile nu pot fi primite ca dovadă a plăței decât dacă suma este mai mică de 55 lei, caz când este primită proba cu martori.

No. 216. — S'au ascultat: d-l avocat C. Bumbulescu, din partea apelantului Gh. Z. Rovinaru; d-l avocat I. Căprescu, din partea intimatului preotul P. M. Cartianu.

Tribunalul,

Având în vedere apelul făcut de Gh. Z. Rovinaru contra cărței de judecată civilă No. 89 din 1909, pronunțată de judecătoria rurală ocolul Peșteana de sus;

Considerând că din toate acestea rezultă în fapt următoarele:

Simion P. Gheorghiu, comerciant din T-jiu, la 17 Septembrie 1902, cheamă în judecată în calitate de debitor principal pe Preotul P. M. Cartianu din Peșteana de Jiu și pe Gh. Z. Rovinaru, în calitate de girant, pentru plata sumei de lei 717 în virtutea unei poliți cu data de 1 Maiu 1902 cu termen de plată la 15 Septembrie 1902 și protestată cu actul de protest No. 201 din 1902 de portării tribunalului Gorj. Simion P. Gheorghiu investeste cartea de judecată cu formula executorie și girantul Gh. Z. Rovinaru fiind forțat plătește suma cuprinsă în sus numita carte de judecată cu procente și cheltueli la 2 Ianuarie 1903, iar la 22 Iunie 1909 intentă și el acțiune de regres contra debitorului principal.

1) Asupra prescripției:

Având în vedere că deși susține defendorul intimat că

acțiunea apelantului Gh. Z. Rovinaru este prescrisă fiind trecut un laps de timp mai mare de 5 ani dela data intentării acțiunii de purtătorul cambiei, 17 Septembrie 1902 și până la 22 Iunie 1909 data intentării acțiunii de față (vezi fila 18 a dosarului), dar în speță nu este vorba de prescripțiunea acțiunii cambiale, ci de prescripția lucrului dedus în justiție, res judicata, act public și judecătoresc care nu se prescrie prin 5 ani și care după principiile generale de drept și ale art. 1 c. com. prin care se stabilește că legea comercială este excepțională și acolo unde ea nu prevede, se aplică codicele civil, urmează ca nestabilind codul comercial prin cât timp se prescrie *actio judicati*, trebuie să ne raportăm la dreptul comun la art. 404 procedura civilă, adică în timp de 30 ani dela data sa;

Că deși se susține că sentințele date conservă caracterul actului juridic de unde au luat naștere, adică civile, comerciale și penale, dar deosebirea aceasta nu are nici o influență asupra prezumțiunii legale și de ordine publică, că ceiace s'a decis de justiție este purul adevăr, care nu mai poate fi contestat, care trebuie să fie conservat mult mai lung timp decât dacă el (faptul juridic) este nededus în justiție și prin urmare supus incertitudinii.

2) Asupra pierderii acțiunii recursorie în contra trăgătorului:

Având în vedere că deși după art. 344, 345 și 348 c. com. purtătorul cambiei, în speță girantul care a plătit pentru ca să-și conserve acțiunea recursorie contra giranților anteriori sau trăgătorului cambiei, trebuie să încunoștiințeze pe girantul său anterior că s'a făcut protest de neplată și să intenteze acțiune contra girantului anterior sau purtătorului în termen de 15 zile dela data acțiuni intentate contra sa sau din momentul când a plătit;

Că, în speță, se constată neincunoștiințarea trăgătorului și neintentarea acțiuni în termen de 15 zile dela plată sau dela intentarea acțiunii;

Că, astfel fiind, urmează a fi decăzut din acțiunea cambială;

Totuși legiuitorul pentru motive de echitate dă purtătorului o acțiune întemeiată pe îmbogățirea pe nedrept realizată de trăgător în paguba purtătorului neglijent și prevăzută de art. 351 c. com.

3) Asupra cesiunii de creanță și subrogațiunii:

Considerând că în speță nici nu poate fi vorba de aplicația art. 1395 c. civ., de oarece nu s'a cedat nimic lui G. Z. Rovinaru, ci numai a girat plata cambiei pe care a și plătit-o, nefiind achitată de trăgător, urmează a se aplica art. 1108 alin. III c. civ. combinat cu art. 351 alin. I c. com. și intrucât a făcut plata integrală a sumei pe care o garantase, urmează a fi subrogat pentru întreaga sumă.

4) Asupra prezumțiunii de plată:

Având în vedere că, deși de fapt se constată că G. Z. Rovinaru nu a acționat pe preotul P. M. Cartianu dela 1902 și că a mai girat posterior pentru dânsul, dar intrucât titlu constatator de plată a cambiei se află în mâinile reclamantului și nici o altă probă de plată nu se aduce, ci numai niște prezumțiuni, cari nici nu sunt grave, precise și concordante pentru a sfărâma prezumțiunea legală, că pe cât timp nu se află titlul în mâinile debitorului, datoria nu se poate considera stinsă, și în al doilea rând, în speță prezumțiunile nu pot fi primite ca probă a plăți, de oarece conform art. 1203 c. civ., trebuie ca suma să fie mai mică de 55 lei, caz când ar fi primită proba cu martori;

Că dar astfel fiind, apelul în speță și în consecință acțiunea dela prima instanță cată a se admite în parte pentru suma de lei 804, cât reprezintă capitalul și procentele după cartea de judecată No. 1249 din 1902 în plus lei 40 cheltueli de judecată.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de sedință T. Nicolescu, admite în parte apelul și în consecință acțiunea, etc.

Semnați: Al. Procopiu, Toma Nicolescu.

JURISPRUDENȚA STRAINĂ

CURTEA DE CASAȚIE DIN FRANȚA

— 30 Iulie 1909 —

RESPONSABILITATE.— COPIL MAJOR SMINTIT.— LIPSĂ DE RESPONSABILITATE PENTRU PĂRINTE.— ART. 1000 § 2 COD. CIV.

Părintele nu este civilmente responsabil de faptele comise de către copilul său *major*, locuind cu dânsul, și atins de alienație mintală, chiar dacă el a neglijat de a provoca interdicția acestui copil.

(*Pand. Périod.* 1910, I, p. 20).

Observație. — Din împrejurarea că legea declară pe părinte responsabil numai pentru faptele comise de către copiii săi *minori* (art. 1000 § 2), rezultă în mod indiscutabil că părintele nu răspunde de faptele copilului său *major* și smintit, chiar dacă părintele a neglijat de a cere interdicția acestui copil sau internarea lui într-o casă de sănătate, conform legei asupra alienațiilor din 15 Decembrie 1894. Vezi în acest sens, T. Huc, VIII, 440; Baudry et Barde, *Oblig.*, IV, 2903 (ed. 3-a); Demolombe, XXXI, 575; Laurent XX, 559; Sourdat, *Responsabilité*, II, 828; Aubry et Rau, IV, § 447, p. 768; D. Alexandresco, tom. V, p. 522, nota 1, etc.

Părintele n'ar putea fi declarat responsabil, în asemenea caz, decât dacă s'ar dovedi din partea lui existența unei culpe, prezumția de culpă neexistând în contra părintelui decât atunci când copilul este *minor*. Vezi D. Alexandresco, *loco cit.* și autorii citați acolo. Cpr. și C. din Chambéry, D. P. 90. 2. 302.

S. R.

— 3 Decembrie 1909 —

RESPONSABILITATEA PĂRINȚILOR PENTRU FAPTELE COMISE DE COPILUL LOR MINOR, CARE LOCUEȘTE ÎMPREUNĂ CU DÂNSII.— ART. 1000 § 2 C. CIV. ROM.

Sentința care declară pe un părinte civilmente responsabil de faptul comis de către copilul său minor, fără a constata că acest din urmă locuia la părintele său, violează art. 1384 (1000 § 2 C. civ. român).

(Din *Pand. Périod.*, *Bull. des som.*, I, p. 5).

Observațiune. — Pentru ca părintele să poată fi declarat civilmente responsabil pentru faptul comis de către copilul său, două condiții sunt cerute: 1° copilul trebuie să fie minor; 2° el trebuie să locuiască la părintele său, pentru că numai astfel se poate imputa acestui din urmă o lipsă de privityhere. Instanțele de fond, cari declară, în asemenea caz, pe părinte responsabil, trebuie deci să constate îndeplinirea acestor două condiții, căci altfel hotărârea lor este casabilă. Vezi observația d-lui profesor D. Alexandresco, asupra deciziei Curții de casație publicată tot în acest număr al *Dreptului*.

S. R.